

Χάρτης σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων του ανθρώπου

Β. Καραγιάννης, Α. Μαμόπουλος, Π. Πετρόπουλος, Ν. Βερβερίδου, Θ. Καραγιάννης

Γ Μαιευτική-Γυναικολογική Κλινική Α.Π.Θ., Γ.Ν.Θ. «Ιπποκράτειο»

Περίληψη. Η Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού (I.P.P.F.) έχοντας ως βάση τους στόχους του οικογενειακού προγραμματισμού διαμόρφωσε το 1995 ένα χάρτη προστασίας των σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Σκοπός του χάρτη είναι η ανάδειξη ενός ηθικού πλαισίου, μέσω του οποίου άνδρες και γυναίκες να μπορούν να διεκδικούν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική τους υγεία, στοιχεία απαραίτητα για την ομαλή ανάπτυξη του ατόμου και της κοινωνίας^{1,2}.

Ο χάρτης δίνει επιπλέον τη δυνατότητα στους επιμέρους συνδέσμους του οικογενειακού προγραμματισμού κάθε χώρας να επεμβαίνουν, όπου σημειώνονται παραβιάσεις, με κριτήρια που βασίζονται σε διεθνώς αποδεκτούς κώδικες συμπεριφοράς. Τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα καταγράφονται σε 12 σημαντικά άρθρα και αφορούν άτομα και ζευγάρια ανεξαρτήτως εθνικότητας, φυλής, θρησκείας, πολιτικών πεποιθήσεων και σεξουαλικών προσανατολισμών. *Ιπποκράτεια 2005, 9 (2): 51-53*

Abstract. V. Karagiannis, A. Mamopoulos, P. Petropoulos, N. Ververidou, Th. Karagiannis. *Human sexual and reproductive rights.* In 1995, the International Planned Parenthood Federation, bearing in mind the goals of family planning, has created a charter of protection of the human sexual and reproductive rights. The aim of that charter is to delineate the moral limits within which men and women, equally, claim their sexual and reproductive rights, which are fundamental elements of the normal development both of a human being but, also, of the society as a whole.

This charter gives the right to national Family planning Federations, to intervene whenever and wherever there is a violation of these rights, according to internationally accepted rates of behavior. Sexual and reproductive rights are summarized in 12 "articles" that concern individuals and couples of all nations, races, religions, political beliefs and sexual orientation. *Hippokratia 2005, 9 (2): 51-53*

Λέξεις- κλειδιά: Αναπαραγωγή, οικογενειακός προγραμματισμός, σεξουαλικά δικαιώματα

Key words: Reproduction, family planning, sexual rights

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Β. Καραγιάννης, Γ Μαιευτική-Γυναικολογική Κλινική Α.Π.Θ., Γ.Ν.Θ. «Ιπποκράτειο», Κωνσταντινουπόλεως 49 - 546 42 Θεσσαλονίκη - Τηλ. 2310-892120, telefax 2310-992950 - e-mail karagian@med.auth.gr

Corresponding author: Karagiannis V, 3rd Dept of Obst & Gyn Hippokratia General Hospital, 49 Konstantinoupoleos str., 546 42 Thessaloniki Greece, e-mail karagian@med.auth.gr

Υπηρεσίες Υγείας και Οικογενειακός Προγραμματισμός

Έντονη είναι η αντίληψη ότι ο οικογενειακός προγραμματισμός σημαίνει μόνο μεθοδολογία αποφυγής της κυοφορίας, δηλαδή αντισύλληψη. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για σύνολο ενεργειών και υπηρεσιών, οι οποίες αποβλέπουν να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους: α. στην αποφυγή ανεπιθύμητων κυήσεων, β. στην επίτευξη επιθυμητών γεννήσεων, γ. στον καθορισμό του συνολικού αριθμού παιδιών στην οικογένεια, που είναι τα τρία τέκνα κατά μέσο όρο για την ελληνική οικογένεια, δ. στην απόκτηση υγιών τέκνων, ε. στη ρύθμιση του μεσοδιαστήματος μεταξύ των κυήσεων, στ. στην επίτευξη κυήσεων σε συνάρτηση με την ηλικία των γονέων, ζ. στην αποφυγή προκλητών εκτρώσεων, των αμβλώσεων ως τελικού ή μοναδικού μέσου αντισύλληψης, και η. στη γνωστοποίηση, στο ευρύ κοινό των στόχων της Διεθνούς Ομοσπονδίας Οικογε-

νειακού Προγραμματισμού, I.P.P.F., που είναι κατά κύριο λόγο ο «Χάρτης Σεξουαλικών και Αναπαραγωγικών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου»^{2,6}.

1. Το Δικαίωμα στη Ζωή

Η I.P.P.F. αναγνωρίζει και πιστεύει ότι όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα στη ζωή και ότι κανενός η ζωή δεν μπορεί να αφαιρείται αυθαίρετα. Η γενοκτονία είναι έγκλημα σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Η ζωή καμιάς γυναίκας δεν πρέπει να τίθεται σε κίνδυνο λόγω εγκυμοσύνης υψηλού κινδύνου. Η ζωή κανενός παιδιού δεν πρέπει να ριψοκινδυνεύει ή να τεθεί σε κίνδυνο ειδικά λόγω του φύλου του¹.

2. Το Δικαίωμα Ελευθερίας και Ασφάλειας

Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να είναι ελεύθερα, να απολαμβάνουν και να ελέγχουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική ζωή τους λαμβάνοντας υπόψη τα

δικαιώματα των άλλων. Να προϋπάρχει δική τους ενημερωμένη συγκατάθεση για ιατρική παρέμβαση σε σχέση με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική ζωή τους. Όλα τα θηλυκά άτομα έχουν το δικαίωμα να είναι ελεύθερα από κάθε μορφή γεννητικού ακρωτηριασμού. Ελευθερία από κάθε μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης. Ελευθερία από φόβους, ενοχές, προκαταλήψεις, ντροπή που αναχαιτίζουν τη σεξουαλική ανταπόκριση ή βλάπτουν τις σεξουαλικές τους σχέσεις. Κανένα άτομο δεν πρέπει να γίνει υποκειμένο εξαναγκαστικής εγκυμοσύνης, στειρώσης ή έκτρωσης¹.

3. Το Δικαίωμα στην Ισότητα και στο να είναι κανείς ελεύθερος από κάθε μορφή διάκρισης

Η Ι.Ρ.Ρ.Φ. αναγνωρίζει ότι όλα τα ανθρώπινα όντα έχουν γεννηθεί ελεύθερα και ίσα ως προς την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα και αναγνωρίζει επίσης το δικαίωμα των γυναικών να μην υπόκεινται σε διάκριση από το νόμο, τα έθιμα, τις πρακτικές, τις κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες βασισμένες στην ιδέα της κατωτερότητας ή της ανωτερότητας είτε του ενός ή του άλλου φύλου. Η Ι.Ρ.Ρ.Φ. δεσμεύεται με τα ακόλουθα:

- Κανένα άτομο δεν πρέπει να έχει υποστεί διάκριση σε θέματα παροχής υπηρεσιών υγείας, ανάλογα με φυλή, χρώμα, φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό, οικογενειακή θέση, ηλικία, θρησκεία, πολιτική άποψη, κοινωνική προέλευση.

- Ισότητα πρόσβαση στην εκπαίδευση και πληροφόρηση που αφορά τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

- Όλες οι γυναίκες και νήπια κορίτσια έχουν δικαίωμα στην κατάλληλη διατροφή και φροντίδα καθ' όλη της διάρκειας της ζωής τους, καθώς επίσης και στο να είναι ελεύθερες από προκαταλήψεις¹.

4. Το Δικαίωμα στην Ιδιωτική Ζωή

Η Ι.Ρ.Ρ.Φ. αναγνωρίζει και πιστεύει ότι όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να μην υποστούν αυθαίρετη παρέμβαση στην ιδιωτική τους ζωή, στην οικογενειακή τους ζωή, στο σπίτι ή στην αλληλογραφία και πρέπει να είναι απόρρητη η συμβουλευτική στις σεξουαλικές και αναπαραγωγικές φροντίδες υγείας και στις επιλογές σχετικά με την ασφαλή έκτρωση¹.

5. Το Δικαίωμα στην Ελευθερία της Σκέψης

Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, της ελεύθερης γνώμης και έκφρασης σχετικά με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική ζωή τους. Οι επαγγελματίες υγείας έχουν το δικαίωμα άρνησης παροχής αντισυλληπτικών μεθόδων και στις υπηρεσίες έκτρωσης μόνο εάν παραπέμπουν τον πελάτη σε επαγγελματία υγείας, αλλά όχι όταν κινδυνεύει η ζωή¹.

6. Το Δικαίωμα στην Πληροφόρηση και στην Εκπαίδευση

Με την κατάλληλη πληροφόρηση διασφαλίζεται η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και το «ευ ζην» των ατόμων και οικογενειών, με αποτέλεσμα τη ρύθ-

μιση της γονιμότητας και της προφύλαξης από αβρογραμμάτιστες εγκυμοσύνες¹.

7. Το Δικαίωμα να διαλέγεις το γάμο, να δημιουργείς και να προγραμματίζεις οικογένεια

Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να προστατεύονται από τον αναγκαστικό γάμο, χωρίς την ολοκληρωτική ελεύθερη και ενημερωμένη συγκατάθεση του ατόμου, χωρίς κανένα περιορισμό φυλής, θρησκείας και σε κανονική ηλικία, δηλαδή όχι κάτω από τα 18 σύμφωνα με τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού¹.

8. Το Δικαίωμα να αποφασίζεις εάν ή πότε να αποκτήσεις παιδιά¹

9. Το Δικαίωμα στη Ιατρική Φροντίδα και Προστασία της Υγείας

- Πληροφόρηση για τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα μεθόδων ρύθμισης της γονιμότητας
- Πρόσβαση στις υπηρεσίες Υγείας
- Επιλογή μεθόδων αντισύλληψης και υπηρεσιών που θα χρησιμοποιήσει
- Ασφάλεια, εχεμύθεια, εμπιστοσύνη και αξιοπρέπεια στις συμβουλευτικές υπηρεσίες για ασφαλή έκτρωση και για προστασία από HIV/AIDS

10. Το Δικαίωμα στα Οφέλη της Επιστημονικής Προόδου

Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στην πρόσβαση στη διαθέσιμη τεχνολογία, στην ενημέρωση για τις βλαβερές επιπτώσεις της και στην προσφυγή σε αποδεκτές και ασφαλείς τεχνολογίες αναπαραγωγής¹.

11. Το Δικαίωμα στην Ελευθερία Συνέλευσης και Πολιτικής Συμμετοχής

Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να συναθροίζονται να ερευνούν και να σχηματίζουν ένα σύνδεσμο, ο οποίος να έχει στόχο του να προωθή τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και ευημερία.

Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να προσπαθήσουν να επηρεάσουν τις κυβερνήσεις να δώσουν προτεραιότητα στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και στα δικαιώματα του ανθρώπου¹.

12. Το Δικαίωμα να είσαι Απαλλαγμένος από Βασανιστήρια και Κακομεταχείριση

Η Ι.Ρ.Ρ.Φ. αναγνωρίζει και πιστεύει ότι όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να μην υποβάλλονται σε βασανιστήρια ή σε σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία που υποβαθμίζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Παιδιά: όχι στη σεξουαλική κακοποίηση, σε πορνεία, στη βία, σε συμμετοχή σε πειράματα.

Γυναίκες: προστασία από σωματεμπορία, πορνεία, κακομεταχείριση, ιδίως κατά τη διάρκεια πολέμου¹.

Τα τελευταία χρόνια η μάστιγα της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, ιδιαίτερα στο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης έχει λάβει τραγικές διαστάσεις. Γυ-

ναίκες και παιδιά βρίσκονται στο έλεος του εγκλήματος και του κέρδους. Κατά τις εκτιμήσεις των ειδικών κάπου 700.000 έως 2.000.000 άνθρωποι διακινούνται ετησίως παγκοσμίως, ενώ στη Ν.Α. Ευρώπη ο αριθμός κινείται από 100.000 έως και 170.000. Η διακίνηση παιδιών κάτω των 12 ετών για επαιτεία και η διακίνηση εφήβων κοριτσιών για σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελούν ακόμη μια δραματική πτυχή αυτής της σύγχρονης μορφής της δουλείας. Η επιμόρφωση λοιπόν των μελών της κοινωνίας μας για τα Σεξουαλικά και Αναπαραγωγικά Δικαιώματα του Ανθρώπου που ενστερνίζεται η Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού και η αναζήτηση τρόπου εφαρμογής των σήμερα είναι απολύτως αναγκαία⁷.

Βιβλιογραφία

1. Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού IPPF. Σεξουαλικά και Αναπαραγωγικά Δικαιώματα, 1996
2. Senanayake P. Contraception by the end of the 20th century- the role of the voluntary organizations. Hum Reprod 1994 9:1088-1096
3. Huevo C, Diaz S. Quality of care in family planning: clients' rights and providers' needs. Adv Contracept 1993, 9:129-139
4. Hassan E, Creasas G. Reproductive health issues in Greece. Ceska Gynekol 1999, 64:205-208
5. Καλογερόπουλος Α., Γυναικολογία, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 1996
6. Καραγιάννης Β. και συν. Τεχνητή Διακοπή της Εγκυμοσύνης: Πρέπει να αποτελεί εναλλακτική λύση στον έλεγχο των γεννήσεων; «Ελληνική Μαιευτική και Γυναικολογία», 1998, 10: 63
7. Καρακωστανόγλου Βεν. Εφημερίδα «Μακεδονία» της Κυριακής, 20-2-2005